

KÜLFÖLDI FOGVATARTOTTAK ELHELYEZÉSÉBEN ÉS KEZELÉSÉBEN REJLŐ PROBLÉMÁK, VALAMINT AZOK MEGOLDÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

*The problems inherent in the accomodation and treatment
of foreign prisoners and how to solve them*

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak mindig is többletproblémát jelentettek a hazai büntetés-végrehajtás számára. Mind a nyelvi és kommunikációs nehézségek, mind az adott fogvatartott kultúrájában fellelhető eltérések komoly nehézségek elé állítják a kezelésüket hatékonyan végrehajtani kívánó kollégákat. A büntetés-végrehajtási szervezet több éve küzd a telítettségi mutatók szinten tartásáért, melyet nem könnyít meg az emelkedő külföldi fogvatartottak létszáma, valamint az elhelyezésükben, differenciálásukban felrejlő problémák kezelése. A megoldást az átadási folyamatok egyszerűsítése, racionalizálása adhatja, melynek minél hatékonyabbá tételére a kormányzat és a büntetés-végrehajtási szervezet is komoly erőfeszítéseket tesz. A tanulmány a megelőző években, valamint a 2023-ban bevezetett jogintézményeket mutatja be a hazai büntetés-végrehajtási rendszeren keresztül, mind a félbeszakítás, mind pedig a reintegrációs őrizet szempontjából.

Kulcsszavak: külföldi fogvatartottak, létszámproblémák, reintegrációs őrizet, büntetésfélbeszakítás, problémakezelés

Prisoners of foreign nationality have always been an additional issue for the domestic prison service. Both the language and communication difficulties and the differences in the culture of the prisoner pose serious challenges to colleagues who wish to manage them effectively. The prison service has been struggling with maintaining saturation rates for years, to which the rising number of foreign inmates, and the challenges posed by their accommodation and differentiation complicate the issue further. The solution lies in the simplification and rationalization of the transfer procedures, for which the government and the prison service are making serious efforts to make as efficient as possible. The study presents the legal instruments introduced in the previous years and in 2023 through the domestic prison system, both in terms of authorized interruption and reintegration custody.

Keywords: foreign prisoners, accommodation issues, reintegration custody, authorized interruption, problem solving

Bevezetés

Idén hat esztendeje, hogy a Hajdú-Bihar Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet hivatásos állományának tagjaként felszereltem a büntetés-végrehajtás kötelekébe. Az eltelt 6 év alatt a büntetőpolitika a kor sajátosságainak megfelelően dinamikus változásokon ment keresztül, mely a végrehajtás számára is más feladatokat határoz meg. A 2015 óta erősödő migrációs nyomás hozadékaként a külföldi állampolgárságú fogvatartottak száma jelentősen megemelkedett, így a büntetés-végrehajtás, jogszabályban rögzített alapfeladatai mellett az idegen állampolgárságú fogvatartottak kezelésében rejlő nehézségek is jelentős többletfeladatokat rónak a szervezetre, melyek gördülékeny elvégzése a szervezet számára hatalmas többletforrások alkalmazását veszi igénybe a mindennapokban. A migrációs nyomás „hozadékaként” szignifikánsan emelkedett az embercsempészek száma.

A büntetőpolitika szigorodása elsősorban a szabadságelvonnással járó kényszerintézkedésekben, és az ezek hozadékaként realizálódó büntetésekben figyelhető meg. A megnövekedett – nem magyar állampolgárságú – fogvatartotti populáció megoldódni látszó létszámproblémái kapcsán tett intézkedések jótékony hatásait teszik tönkre, valamint ismételten az elhelyezési, differenciálási problémák irányába viszik el a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) erőforrásait.

A büntetés-végrehajtási törvényben megfogalmazott alapelvek, illetve a büntetés céljaként meghatározott reintegrációs célok érvényesülése is csorbat szenved, nem beszélve a külföldi állampolgárságú fogvatartottak vonatkozásában felmerülő kommunikációs, valamint kapcsolattartási nehézségekről. A megoldást mindenképpen az átadási eljárások racionalizálásában kell keresni. Ennek megvalósulása azonban többletfeladatot feltételez.¹

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszámának alakulása, valamint a büntetés-végrehajtási intézetekre gyakorolt hatása

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszámának vizsgálata

Az alábbi táblázatban a külföldi fogvatartottak száma és végrehajtási fokozat szerinti megoszlása látható 2010 és 2015 között. Megfigyelhető, hogy az elítéltek száma – ahogy alapvetően a fogvatartotti létszám is – évről évre növekszik, arányuk a teljes populációhoz viszonyítva nem változott számottevően; az elmúlt években 3-4% körül mozgott.²

¹ Czenczer O. (2020)

² Forrás: Börtönstatistikai Szemle 2015/2.

Külföldi állampolgárságú fogvatartottak						
	2010. 06. 30.	2011. 06. 30.	2012. 06. 30.	2013. 06. 30.	2014. 06. 30.	2015. 06. 30.
Fegyház	49	73	78	73	109	118
Börtön	87	131	128	110	129	153
Fk. ³ börtön	0	0	1	4	2	1
Fogház	27	19	29	20	14	18
Fk. Fogház	0	0	0	0	1	1
Pénzbüntetés és közérdekű munka helyettesítő	1	7	1	5	5	3
Kényszergyógykezelés	1	3	3	3	5	5
Előzetes letartóztatott	374	359	356	400	399	420
Fk. előzetesen letartóztatott	2	3	3	1	0	2
Elzárásra beutalt	2	0	2	2	0	0
Összesen	543	595	601	618	664	721

1. táblázat: A büntetés-végrehajtási szervezetnél elhelyezett, külföldi állampolgárságú fogvatartottak megoszlása, vizsgált időszak: 2010. 06. 30. – 2015. 06. 30.⁴

A magyar büntetőpolitika szigorodásával, valamint a migráció megjelenésével a büntetés-végrehajtási intézetekben elhelyezett külföldiek létszáma jelentős mértékben, lineárisan emelkedett az elmúlt években.

Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2017. 12. 31.) ⁵		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	16478	95,01
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	<u>865</u>	<u>4,99</u>
Összesen	17343	100,00
Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2018. 12. 31.) ⁶		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	15550	95,38
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	<u>753</u>	<u>4,62</u>
Összesen	16303	100,00
Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2019. 12. 31.) ⁷		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	17181	95,32
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	<u>842</u>	<u>4,68</u>
Összesen	18023	100,00

3 Fiatalkorú

4 Forrás: Börtönstatisztikai Szemle 2015/2.

5 Forrás: Börtönstatisztikai Szemle 2018.

6 Forrás: Börtönstatisztikai Szemle 2019.

7 Forrás: Börtönstatisztikai Szemle 2020.

Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2020. 12. 31.) ⁸		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	15 754	94,04
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	<u>998</u>	<u>5,96</u>
Összesen	16 752	100,00
Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2021. 12. 31.) ⁹		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	16 744	89,91
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	1 879	<u>10,09</u>
Összesen	18 623	100,00
Fogvatartottak megoszlása állampolgárság szerint (2022. 09. 30.) ¹⁰		
Állampolgárság	Fő	%
Magyar állampolgárságú fogvatartottak	16 292	86,53
Külföldi állampolgárságú fogvatartottak	<u>2 536</u>	<u>13,47</u>
Összesen	18 828	100,00

2. táblázat: A büntetés-végrehajtási szervezetnél elhelyezett fogvatartottak állampolgárság szerinti megoszlása, vizsgált időszak: 2020. 12. 31. – 2022. 09. 30.

Az első és a második táblázatból az alábbi következtetéseket lehet levonni. A 2010 és 2022 között vizsgált időszakban a külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma folyamatosan emelkedik. A legszembetűnőbb emelkedés a 2021. évtől figyelhető meg egészen napjainkig. A 2020 és 2021 között eltelt időszakban a számuk szinte a duplájára emelkedett, így a bv. szervezetnek egy újabb fontos problémával kellett szembenéznie – a már meglévők mellett – ez pedig nem más, mint a nem magyar állampolgárságú fogvatartottak elhelyezésében, kezelésében és differenciálásban rejlő problémák megoldása.

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak büntetés-végrehajtási szervezetre gyakorolt hatásai

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak sem különböznek a magyar állampolgárságú fogvatartottaktól abból a szempontból, hogy a büntetés-végrehajtási jogviszony az ő esetükben is a befogadási eljárással kezdődik. Az eljárás mozzanataiban azonban már lényeges különbségeket fedezhetünk fel.¹¹

A külföldi elítéltek általában nem beszélik a magyar nyelvet, ezért tolmácsot kell biztosítani számukra, hogy érteni tudják az intézkedéseket, a szabályokat és a jogi eljárásokat. Ez többletterhet jelent a börtönök személyzetére, valamint az állami költségvetésre. Ezen felül „a szabadságvesztés végrehajtásával kapcsolatban a külföldi

8 Forrás: a BvOP Fogvatartási Ügyek Szolgálatának adatszolgáltatása

9 Forrás: a BvOP Fogvatartási Ügyek Szolgálatának adatszolgáltatása

10 Forrás: a BvOP Fogvatartási Ügyek Szolgálatának adatszolgáltatása

11 Bogotán R. (2022)

elítelt jogainak és kötelezettségeinek a gyakorlásával összefüggő tolmácsolási és fordítási költségek is a bv. intézetet terhelik.”¹²

Büntetés-végrehajtási szempontból a befogadási eljárás a nyilvántartási befogadással kezdődik.

A külföldi elítéltek számára az oktatás is kulcsfontosságú lehet a rehabilitációjuk és az újrakezdésük szempontjából. Azonban az oktatási igények kielégítése több erőforrást igényelhet, például további tanárokat, oktatási anyagokat és eszközöket, valamint speciális nyelvi támogatást.

A harmadik terület a jogi segítségnyújtás. A külföldi állampolgárok jogosultak jogsegélyre, és ezt biztosítani kell számukra, hogy megérthessék az ellenük folyó eljárásokat, valamint, hogy megfelelő védelemmel rendelkezzenek. Emellett a külföldi elítéltekkel járó további többletfeladatok közé tartozik a kulturális érzékenység és az etnikai sokféleség figyelembevétele, az egészségügyi szolgáltatások biztosítása, valamint az intézményi szabályok és eljárások megfelelő fordítása és magyarázata. Többletfeladatként jelenik meg egy általános befogadással ellentétben, hogy *„a bv. intézet a befogadáskor a külföldi elítéltnél lévő, külföldi állam által kiállított úti okmányt átveszi, és megküldi az első fokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes idegenrendészeti hatóságnak”¹³.*

Ezen felül meg kell említeni, hogy a szabadságvesztés céljaként meghatározott reintegrációs tevékenység a külföldi állampolgárságú elítéltek vonatkozásában lényegesen nehezebben valósítható meg, mint a magyar társaik esetében.

Számukra a reintegrációs programok nehezebben érhetőek el a nyelvismeret hiánya miatt. Mind az oktatásba, képzésbe, mind a munkáltatásba történő bevonásuk nehézségekbe ütközik, így számukra alternatív programokat kell létrehozni. Az egyéniesített fogvatartási programterv kialakítása a fent részletezett okok miatt esetükben lényegesen több feladatot ró az adott szakterületekre. A kapcsolattartási problémáknál a kezelések lehetősége bővebben kifejtésre kerül.

Fontos megemlíteni, hogy a külföldi elítéltek nagy része lényegesen eltérő kultúrából érkezik. Kiemelten kell kezelni esetükben a vallásgyakorlás lehetőségét, ugyanis a visszaesést csökkentő programok közül a legfontosabb a lelki gondozás. A kiemelt időszakok (például: Ramadan) a külföldiek vonatkozásában teljesen eltérő napirend

12 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 210. § (1) bekezdés

13 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 170. §

és élettrend kialakítását teszik szükségessé az egyébként is nehezen kivitelezhető differenciálási és kezelési folyamatok mellett.

Említést érdemel még, hogy az eltérő kultúra adott esetben eltérő étkezéssel párosul, így ennek a feladatnak a megoldása is extra terhet jelent a bv. szervezet számára. A társszervi együttműködés is felerősödik az esetükben, legfőképpen az Országos Idegrendészeti Főigazgatósággal, de említhetjük az adott állampolgár diplomáciai, konzuli képviselőjét is.

Fő feladatként jelenik meg a külföldi állampolgárságú fogvatartott szabadításakor a fent említett együttműködések keretében, hogy „a bv. intézet a külföldi elítélt várható szabadulása előtt harminc nappal, ha a szabadságvesztés hátralévő tartama kevesebb harminc napnál, akkor legkésőbb a jogerős bírósági ítéletről szóló bírói értesítés kézhezvételét követő munkanapon, illetve ha a szabadulás időpontja indokolja, haladéktalanul értesíti a határozatot hozó elsőfokú bíróság székhelye szerint illetékes területi idegrendészeti hatóságot az elítélt szabadulásáról”¹⁴, valamint „ha a bíróság a külföldi elítéltet kiutasította, az erről szóló értesítéssel egyidejűleg a bv. intézet a határozatkiadmányt és a kiutasításról szóló bírósági értesítést is megküldi az elsőfokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes idegrendészeti hatóságnak, és közli vele, hogy a külföldi elítéltet mikor és hol veheti át.”¹⁵

Mindez azt jelenti, hogy a külföldi elítéltekkel járó többletfeladatok kezelése jelentős szervezési és anyagi erőforrást igényel Magyarországon. Az államnak biztosítania kell, hogy az intézmények megfelelően fel legyenek készítve ezekre a feladatokra, és a külföldiek is egyenlő elbánásban részesüljenek.

A fogvatartás biztonsága szempontjából felmerülő problémák és azok kezelése

A büntetés-végrehajtás biztonsága olyan rendszer, amelynek célja az emberek és a társadalom biztonságának védelme a bűnözők elleni küzdelem révén. A büntetés-végrehajtás azon intézkedések összessége, amelyeket a bűnözők elfogását követően, a bírósági- és a büntetőeljárás után alkalmaznak, beleértve a börtönben, az őrizetben, a börtönön kívüli felügyeletben és más hasonló programokban való részvételt.

A fogvatartás biztonsága fontos a társadalom számára, mivel lehetővé teszi, hogy a bűnözőket távol tartsa a társadalomtól, ezzel növelik a közösség védelmét. A rendszernek

14 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 214. §

15 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól, 173. § (1) bekezdés

biztosítani kell az alapvető jogok és szabadságok tiszteletben tartását, valamint az emberi méltóság védelme az elítéltet is megilleti.

A büntetés-végrehajtás biztonságának javítása érdekében számos intézkedést lehet alkalmazni, beleértve a börtönök és más intézmények biztonságának fokozását, a megfelelő személyzeti képzést, a pénzügyi forrásokat, a hatékony információgyűjtést és elemzést, valamint a rehabilitációs programokat. Az ilyen intézkedések célja, hogy megakadályozzák a bűnözést, csökkentsék a bűnelkövetési arányt, javítsák a büntetés-végrehajtás hatékonyságát és biztonságát, ezzel elősegítve a társadalom biztonságát és jólétét.

A bv. szervezet a fogvatartás biztonsága érdekében Kockázatelemzési és Kezelési rendszert (a továbbiakban: KEK rendszer) működtet. A KEK rendszer a fogvatartottak kockázatainak értékelésére és kezelésére szolgáló módszertant jelenti. A rendszer célja, hogy segítse a börtönőröket és más szakembereket a bűnismétlés megelőzésében, és javítsa a fogvatartottak rehabilitációját. A KEK rendszer használata nemzetközi szinten is elterjedt, és egyre több országban alkalmazzák a börtönrendszerben.

A rendszer használatának előnye, hogy javul az elítéltek rehabilitációja és csökken a bűnismétlési arány. Ugyanakkor kihívásokat is jelenthet például a megfelelő szakemberek képzése, a rendszeres felülvizsgálatok végrehajtása és az adatok megfelelő kezelése.

Itt jelenik meg a prediktív mérőeszköz használata, mely egy több szempontú (nyilvántartási, reintegrációs, egészségügyi, pszichológiai) „felmérés” a fogvatartottról. A biztonság szempontjából itt fontos megemlíteni, hogy a külföldi fogvatartottak tekintetében nagyon kevés információ áll rendelkezésre az elítélt előéletéről, esetleges bűnözői szubkultúrában betöltött szerepükről. E fontos információk hiányában akár téves képet alkothatunk a fogvatartottról, és kezelését is hibásan választhatjuk meg.

Kapcsolattartási problémák

A külföldiek számára fontos, hogy kapcsolatot tartsanak a családjukkal és barátaikkal. Ez segíthet nekik fenntartani az érzelmi kapcsolatokat, támogatást és motivációt adhat nekik a börtönéletben.

A kapcsolattartás lehetőségei azonban változóak lehetnek a különböző országokban, eltérő szabályok és korlátozások vonatkozhatnak rájuk. Az intézetek számára a fogvatartottak kapcsolattartásának megszervezése mindig is jelentős többletfeladatokkal járt, az egyre bővülő nációk megjelenésével ez a teher csak tovább nőtt.

Kapcsolattartási problémák gyakran jelentkeznek, mivel az elzártság miatt nehéz lehet tartani a kapcsolatot családtagokkal, barátokkal. Ide lehet sorolni a nyelvi nehézségeket, a távolságot, a pénzügyi nehézségeket, a jogi korlátozásokat és az intézményi szabályokat. A kapcsolattartás megszervezésében komoly segítséggel bírhat az adott állampolgár diplomácia képviselőjével történő kapcsolatfelvétel, mely az elmúlt években jelentős átalakuláson esett át.

„A nem magyar állampolgárságú elítélt befogadásáról késedelem nélkül értesíteni kell az állampolgársága szerint illetékes diplomáciai vagy konzuli képviselőt. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a külföldi elítélt az írásbeli nyilatkozatában ezt kifejezetten kéri. Ha a külföldi elítélt többes állampolgár, az általa megjelölt külképviseletet kell értesíteni.”¹⁶ A fogvatartottak diplomáciai képviselője az országtól függően eltérő lehet. Általánosságban azonban elmondható, hogy a külföldi állampolgárságú fogvatartottnak joguk van kapcsolatba lépniük hazájuk konzulátusával vagy nagykövetségével, és kérni a konzuli védelem biztosítását.

A diplomáciai vagy konzuli képviselő képes lehet az elítélt nyelvismeretének hiányából fakadó problémákat megoldani, illetve a bv. szervezettel való kooperatív együttműködésnek köszönhetően óriási segítséggel bírhat az elítélt egyéniesített fogva tartási programtervének, valamint a kezelés szempontú differenciálásnak a sajátos kialakításában. További segítséget nyújthat, *„ha a külföldi elítélttel szemben újabb büntetőeljárás indult, vagy van folyamatban, államának konzuli képviselőjével mind írásban, mind szóban és személyesen – a fogvatartás rendjének a megtartásával – ellenőrzés nélkül tarthat kapcsolatot.*

A nyomozó hatóság által a bv. intézetben a külföldi elítélt részvételével lefolytatandó eljárási cselekményen való részvétel céljából az állama konzuli képviselőjének a bv. intézetbe történő belépését engedélyezni kell”,¹⁷ így is megkönnyítve a büntetőeljárás mihamarabbi eredményes lezárását.

Fontos megjegyezni, hogy a diplomáciai képviselő nem képes megváltoztatni a fogvatartás feltételeit, vagy az elítélt sorsát, de segítséget nyújthat a fogvatartottak és családjaik számára a helyzetük megértésében és az érdekeik képviselésében. Ezen felül *„a külföldi elítélt kérelmére szabadságvesztése alatt biztosítani kell a bv. intézet lehetőségeihez mérten a magyar nyelv oktatását, illetve olyan programokat kell biztosítani számára,*

16 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 207. § (1) bekezdés

17 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 211. § (3) bekezdés

*amelyek megismertetik azokkal a nemzeti, történelmi és erkölcsi értékekkel, amelyek köré a magyar társadalom szerveződik*¹⁸.

Mindenképpen meg kell említeni a nehézségek között a külföldi elítéltek vonatkozásában keletkező – a már korábban is említett –, tolmácsolással összefüggő többlet anyagi nehézségeket is.¹⁹

Továbbá segítik a kapcsolattartást a bv. szervezet innovációs fejlesztései, gondolok itt a Skype alkalmazására, valamint a KIOSZK rendszer megjelenésére, ahol a fogvatartottak az anyanyelvükön keresztül informálódhatnak a fogva tartásukat érintő lényegi kérdésekben.

Elhelyezési, differenciálási problémák

Az eltérő kezelés és differenciálás bármely formája ellentétes az emberi jogok és az egyenlő bánásmód elvével, ezért a bv. szervezetnek mindig azon kell dolgoznia, hogy minden elítéltet egyenlő módon kezeljen, függetlenül attól, hogy hazai vagy külföldi. A kapcsolattartási problémákon kívül szintén jelentős többletfeladatokkal járnak a külföldi állampolgárságú fogvatartottak elhelyezésében rejlő nehézségek.

A külföldi fogvatartottak elhelyezése az adott ország jogi rendszerének és büntetés-végrehajtási politikájának függvénye. Általánosságban elmondható, hogy a külföldieket hasonlóan kell kezelni, mint a hazai elítélteket, de a nemzetközi jog és az egyes országok törvényei is szabályozzák a külföldi fogvatartottak elhelyezését és kezelését. Az ENSZ Büntetés-végrehajtási Szabályzata alapján a külföldi fogvatartottakat az országoknak azon a területén kell elhelyezni, ahol a bűncselekményt elkövették, hacsak a körülmények nem indokolják az eltérő döntést. Joguk van kérni, hogy hazájukban töltsék le büntetésüket, és ezt az eljárást a két érintett ország közötti nemzetközi egyezmények szabályozzák.

A külföldi fogvatartottak elhelyezésekor a hatóságoknak figyelembe kell venniük a nyelvi és kulturális különbségeket, valamint az egyéb speciális szükségleteket, például vallási meggyőződést vagy egészségügyi problémákat. Az ilyen speciális szükségleteket az országok törvényei és szabályozásai is figyelembe veszik.

18 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 208. §

19 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 210. § (1) bekezdés

A külföldi fogvatartottak kezelése és elhelyezése az emberi jogok tiszteletben tartásával jár, az ilyen elítélteknek is joguk van az emberi méltósághoz, az egészségügyi ellátáshoz és a jogi védelemhez.

A nemzetközi jog és az egyes országok törvényei is előírják, hogy a fogvatartottakat tisztességesen kell kezelni és a szükséges ellátást és segítséget kell biztosítani számukra. „A külföldi elítélt elhelyezésénél lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a vele együtt elhelyezett elítéltek között legyen az általa használt nyelvet, továbbá a magyar nyelvet ismerő és beszélő személy. Nem lehet együttesen elhelyezni azokat a külföldi elítélteket, akik között nemzeti, nemzetiségi, etnikai vagy vallási ellentét áll fenn.”²⁰

Az egyre bővülő nációk megjelenésével, bizonyos népcsoportok között meglévő politikai ellentétek, a differenciálási előírások, a szabad férőhelyek, valamint a nyelvismeret hiánya miatt a fogvatartottak elhelyezése sokszor nem várt akadályokba ütközik. Nem segíti ezt a folyamatot a hazánkban nagy számban fellelhető ukrán, orosz, szerb és horvát állampolgárságú fogvatartottak megjelenése sem, amely fogvatartottak történelmében, kultúrájában fellelhető ellentétek egy újabb differenciálási szempont megjelenését eredményezte.

Az elhelyezési problémák megszüntetésére a megoldást mindenképpen az átadási eljárás racionalizálásában, valamint az elnyújtott bürokratikus feladatok időintervallumának a rövidítésében kell keresnünk.

A külföldi állampolgárságú fogvatartottak átadási eljárása

A külföldi fogvatartottak átadása Magyarországról más országnak a büntetés-végrehajtási egyezményekben és a nemzetközi jogban foglaltak alapján történik. Az átadási eljárásokat az alábbi jogszabályok szabályozzák:

- a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény,
- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény,
- a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény,
- az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény,
- a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény.

²⁰ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról, 209. §

Az átadási eljárás során a Magyarországon elítélt külföldi állampolgárról a külföldi hatóságokat értesítik, és a külföldi hatóságoknak dönteniük kell arról, hogy a büntetés fennmaradó részét átveszik-e. A nem magyar hatóságoknak minden esetben lehetőségük van megtagadni az átvételt. Az eljárás folyamata során a szerveknek biztosítaniuk kell az átadott személy emberi jogainak és méltóságának tiszteletben tartását, valamint az átadás során a személyeket nemzetközi jogi normák szerint kell kezelni.

Az átadás csak akkor lehetséges, ha az elítélt bűncselekménye az adott országban is büntethető. Ha az adott országban az elkövetett cselekmény nem büntethető, akkor az elítéltet nem lehet átadni. A külföldi állampolgárságú fogvatartottak befogadásakor – mindegy, hogy az büntetés, vagy kényszerintézkedés miatt történik – a bv. szervezet nyilatkozatot vesz fel, hogy a befogadott személy kívánja-e a saját hazájában letölteni a büntetését.²¹

A megelőző évek joggyakorlatában az átadási eljárás egy roppant hosszú, körülményes és időigényes folyamat volt, azonban 2023. 01. 13. napjával hatályba lépett a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról szóló 3/2023. (I. 12.) Korm. rendelet, mely az átadási eljárást a fenti jogszabályok eltérő alkalmazásával lényegesen egyszerűsíti.

Az átadási eljárás leírása és a megelőző évek joggyakorlata

A büntetés-végrehajtás célja az elítélt személy társadalomba való visszailleszkedésének elősegítése és a közösség védelme. Ennek érdekében az elkövetőket az általuk elkövetett bűncselekmények elkövetésekor az elkövetés helyén ítélik el és büntetik meg. Azonban előfordulhat, hogy egy külföldön elítélt személy hazájába szeretne visszatérni, és kérvényezi a büntetése átadását. A szabadságvesztés átadási eljárása az a jogi eljárás, amelynek során egy elítélt személyt egyik országból a másikba továbbítják annak érdekében, hogy a büntetését a másik országban töltsse le.

Az ilyen típusú átadások általában akkor fordulnak elő, ha egy személy bűncselekményt követ el egy országban, majd elfogják és kiadják egy másik országnak a büntetése végrehajtására. Az ilyen cselekmények a két ország közötti jogi együttműködési megállapodások keretében történnek. A büntetés átadása külföldi hatóság részére egy bonyolult és átfogó folyamat, amely magában foglalja a hazai hatóságok és a különböző országok közötti együttműködést.

21 24/2021. (V. 6.) BVOP utasítás a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról, 5. számú melléklet

A kérelmeket a büntetés-végrehajtási hatóságok fogadják el, és fontolóra veszik, hogy az adott ítéletnek megfelelő feltételek állnak-e rendelkezésre a külföldön történő büntetés-végrehajtáshoz. A büntetés-végrehajtási hatóságoknak számos szempontot kell figyelembe venniük, például a büntetés típusát, az elítélt jelenlegi egészségi állapotát, a szükséges biztonsági intézkedéseket és a külföldi börtönök által biztosított jogi védelmet. Amennyiben az elítélt kérelme elfogadásra kerül, akkor a külföldi hatóságok hajtják végre a fennmaradó büntetést, és az elítélt hazatérhet.

A külföldi börtönökben eltöltött idővel kapcsolatban számos szabály létezik, amelyek eltérhetnek az elítélt hazájában érvényes szabályoktól.

A megelőző években a külföldi fogvatartottak átadási és átvételi eljárásánál rendkívül fontos szerepet töltött be a garanciavállalás „intézménye”. A büntetés végrehajtása során az elítélt biztonsága és jogai rendkívül fontosak. A végrehajtás során az elítéltnek jogában áll panaszt tenni a börtönben vagy a börtönön kívüli helyzetekben, és a büntetés-végrehajtási hatóságnak biztosítania kell, hogy az elítélt méltósága és jogai tiszteletben legyenek tartva.

A hazai hatóságok úgynevezett garanciavállalást tettek az elítélt jogainak védelmére és biztonságára. Ezek a garanciák általában magukban foglalták az elítélt egészségi állapotának figyelemmel kísérését, a megfelelő orvosi ellátást, az élelmiszer minőségét és mennyiségét, a megfelelő higiéniai körülményeket és a megfelelő személyi biztonságot, az elhelyezési körülmények megfelelőségét, valamint az emberi méltóság védelmét.

Összefoglalva: a garanciavállalások azok a megállapodások, amelyeket az elítélt hazájának büntetés-végrehajtási hatóságai és a külföldi börtön hatóságai között kötnek meg. Az ilyen szerződések rögzítik az elítélt jogait és a biztonságára vonatkozó kötelezettségeket. Fontos megjegyezni, hogy a garanciák nemcsak az elítéltet védik, hanem a külföldi börtönökben dolgozó személyzetet és a közösséget is. A megfelelő vállalatok biztosítják, hogy az elítéltet biztonságosan és hatékonyan lehessen kezelni, és hogy büntetését hatékonyan és méltányosan lehessen végrehajtani.

Ha az átadási eljárásokról beszélünk, akkor ki kell még emelni az úgynevezett „specialitás elvét”. Ez az elv a büntetés-végrehajtás területén azt jelenti, hogy ha egy adott országban elítélt személy külföldi állampolgár, akkor az őt érintő büntetés-végrehajtási eljárásokban figyelembe kell venni az adott ország és a külföldi állampolgár közötti nemzetközi megállapodásokat és a nemzetközi jogot.²²

22 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről

Ha egy külföldi állampolgár elkövet egy bűncselekményt egy adott országban, és az illetékes hatóságok elítélik, akkor a büntetés-végrehajtási eljárás során figyelembe kell venni a külföldi állampolgár származási országával kötött nemzetközi megállapodásokat, valamint a nemzetközi jogot. A specialitás elve alapján a külföldi állampolgárnak ugyanolyan jogai és juttatásai kell, hogy legyenek a büntetés-végrehajtás során, mint az adott ország állampolgárainak.

Az átadási folyamatok során megkerülhetetlen az igazságügyi miniszter szerepe. A büntetés átadása csak és kizárólag a miniszter által történhet, amennyiben az elítélt külföldi állampolgár hazájával kötött nemzetközi megállapodás vagy szerződés alapján kerül átadásra.²³ Ő felel a megállapodások érvényesítéséért és betartásáért, valamint a büntetés-végrehajtás során az elítélt külföldi állampolgárok jogainak biztosításáért. Joghatósága van arra, hogy döntsön az elítélt külföldi állampolgár átadásáról, és ellenőrizze, hogy az átadás során minden jogi eljárás és eljárási garancia betartásra kerüljön. A miniszternek a jogi és diplomáciai kapcsolatokra, valamint az átadási megállapodások érvényesítésére vonatkozó széles körű tapasztalatokra is szüksége van a sikeres büntetés átadásához.

Az igazságügyi miniszter nem dönthet az elítélt külföldi állampolgár büntetésének hosszáról vagy jellegéről, mivel ez a bűncselekmény elkövetésének országában történik, és azt a bíróság a jogerős ügydöntő határozatában már részleteiben szabályozta.²⁴ További feladata az átadási eljárások lebonyolítása és az elítélt külföldi állampolgár jogainak védelme a büntetés végrehajtása során.

A fent leírtak alapján megállapítható, hogy a megelőző évek joggyakorlatában az átadás előkészítése általában hosszabb időt vett igénybe, mivel a hatóságoknak össze kellett gyűjteniük a szükséges dokumentumokat, így például a két ország közötti szerződéseket, az elítélt személyes adatait, valamint a bírósági ítéletet. Ezután az adatokat és dokumentumokat továbbítaniuk kellett a külföldi hatóságok részére, amely az iratok ellenőrzésénél és az eljárások megszervezésénél szintén lényegesen több időt vett igénybe. Nem volt ritka, hogy egy átadási eljárás időtartama meghaladta az egy évet, így sok esetben a külföldi elítélt már kitöltötte a büntetését, mire az átadási eljárás lezárult. A jelenlegi jogi szabályozás, amely még nagyon „gyerekcipőben” jár, ezt a folyamatot kívánja leegyszerűsíteni, az eljárás időtartamát csökkenteni.

23 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, 35. §

24 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről, valamint a 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

A külföldi fogvatartottak átadási eljárásának jelenlegi szabályozása

A 2023. év első negyedében lezajló átadási eljárások bemutatása

A 2023. 01. 13. napjával hatályba léptetett „a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról szóló 3/2023. (I. 12.) Korm. rendelet” megjelenésével a jogalkotó azt a célt tűzte ki, hogy a már részletezett átadási eljárás racionalizáltabb, egyszerűbb legyen és lényegesen rövidebb időt vegyen igénybe, mint a megelőző években.

A hatályba lépés időpontjából látszik, hogy a szabályozás még nagyon „fiatal” azonban már az első negyedév végére megállapítható, hogy a jogi norma megalkotásánál kitűzött célok sokkal könnyebben, gyorsabban érvényesülnek, mint a megelőző években. Az eljárás szereplői lényegében nem változtak. Továbbra is a bv. szervezet, a büntetés-végrehajtási bíró, a miniszter és természetesen az elítélt van jelen, azonban a rendőrség feladatait az országos idegenrendészeti főigazgatóság vette át.

A szabadságvesztés félbeszakítása esetén végrehajtandó feladatok

A szabadságvesztés félbeszakításának végrehajtása során a büntetés-végrehajtási intézet a kiutasítás vagy az idegenrendészeti kiutasítás hatálya alatt álló külföldi elítéltet az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv részére adja át, mivel a bíróság által elrendelt kiutasítást vagy idegenrendészeti kiutasítást hatósági kísérettel kell végrehajtani.

Statisztikai adatok és vizsgálatuk:

Vizsgált időszak	Szabadított, külföldi állampolgárságú fogvatartottak száma	Ebből „más országnak átadva” jogcímen szabadítva	%
2019. 01. 01. – 2019. 12. 31.	2239	260	11,61
2020. 01. 01. – 2020. 12. 31.	2254	221	9,80
2021. 01. 01. – 2021. 12. 31.	3536	231	6,53
2022. 01. 01. – 2022. 12. 31.	4619	311	6,73

3. táblázat: Külföldi állampolgárságú fogvatartottak büntetése végrehajtásának átadása más állam részére, vizsgált időszak: 2019. 01. 01. – 2022. 12. 31.²⁵

²⁵ Forrás: Főnix 2020 közhiteles nyilvántartási rendszer – saját adatgyűjtés

A 3. táblázatból jól kivehető, hogy az átadási eljárások esetszámai a vizsgált időszakban csökkenő tendenciát mutatnak emellett, hogy a külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma szignifikánsan emelkedik. A csökkenő tendencia okainak kutatásánál mindenképpen az eljárás elhúzódását, a bürokratikus ügyintézés hosszát lehet említeni, így mire az eljárás lezárul a jellemzően rövidebb tartamú szabadságvesztés-büntetést töltő külföldi állampolgárságú elítéltek, már kedvezményrel, vagy akár kitöltve is szabadulnak a büntetés-végrehajtási intézetekből.

Az újonnan bevezetett átadási eljárás hatása a büntetés-végrehajtási szervezetre

Ahhoz, hogy egy újonnan bevezetett eljárásrendnek a hatásait vizsgálni tudjuk, mindenképpen bizonyos idő elteltére van szükség az eljárás bevezetését követően. Azonban az első negyedév elteltével a pozitív hatások érvényesülése már egészen szembeötlő a bv. szervezet szempontjából. Az alábbiakban ezeket a hatásokat kívánom bemutatni a korábban részletezett problémák mentén. Vizsgálatom a bv. szervezet III. Agglomerációjához²⁶ tartozó büntetés-végrehajtási intézetek – mint a külföldi állampolgárságú fogvatartottak nagy részének befogadását és kezelését végző intézetek – vonatkozásában készült.

A büntetés-végrehajtási szervezet differenciálására, az intézetek telítettségére gyakorolt hatások

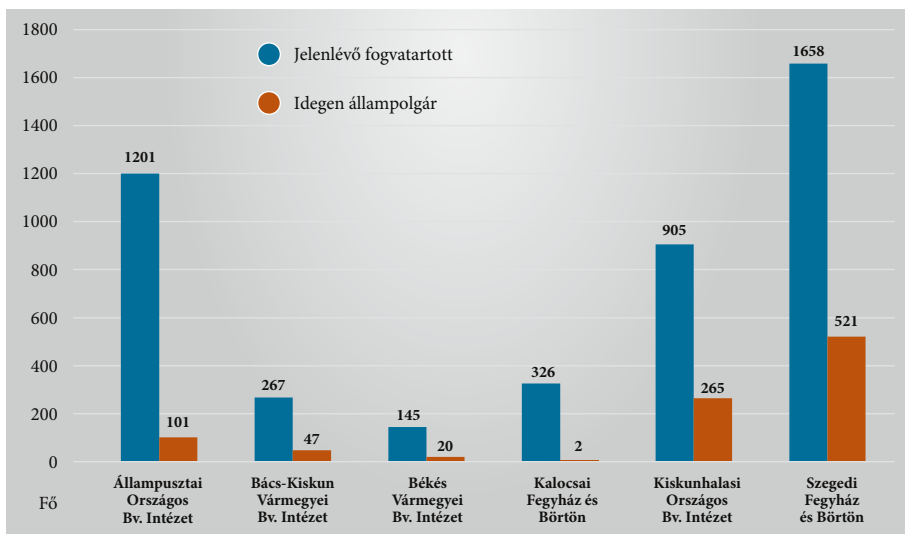
A III. Agglomeráció rendelkezik a bv. szervezet agglomerációi közül az egyik legnépesebb fogvatartotti létszámmal. Az agglomerációba 4 országos letöltő és 2 megyei büntetés-végrehajtási intézet tartozik. Az agglomeráció a délkelet magyarországi régióban található, mely földrajzi elhelyezkedése okán a legsúlyosabban érintett a migrációs útvonalak tekintetében.²⁷

A létszámhelyzetnél az újonnan bevezetett eljárásrendet megelőző időszak tetőpontját vizsgáltam, ugyanis az ünnepek előtti ítélkezési gyakorlatoknak megfelelően a büntetőeljárások befejezése ezen időszakra tehető a nyári ítélkezési szünetet megelőző periódus mellett.

26 Az agglomeráció büntetés-végrehajtási intézetei: Szegedi Fegyház és Börtön, Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, Kalocsai Fegyház és Börtön, Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, Békés Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet, Bács-kiskun Vármegyei Büntetés-végrehajtási Intézet

27 Forrás: a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztályának adatszolgáltatása

1. ábra: A III. Agglomeráció létszámhelyzete és az elhelyezett külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma 2022 .12. 15. napján²⁸

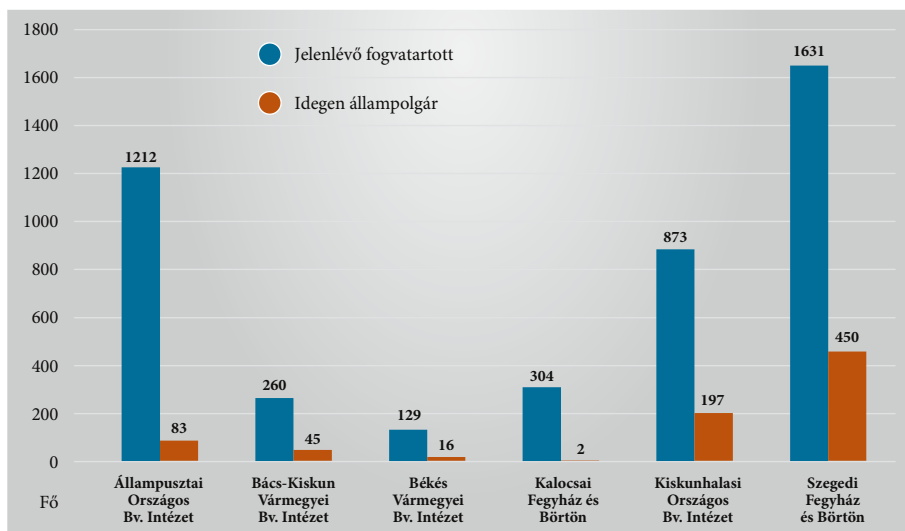
A diagram adataiból kivehető, hogy az agglomerációban a fogvatartotti összlétszám 4 502 fő, mely a teljes bv. szervezet összlétszámának az egyötöde. E mellett a külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma 956 fő, mely a magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben elhelyezett külföldiek teljes létszámának megközelítőleg 40%-a. Meg kell továbbá említeni, hogy a differenciálási szempontokat figyelembe véve a nem magyar fogvatartottak aránya az agglomerációban 21%, míg országos szinten 13,5%. Megállapítható, hogy az agglomerációban lelhető fel a legtöbb külföldi állampolgárságú fogvatartott, mely a régió földrajzi elhelyezkedésével is magyarázható, főleg a migrációs útvonalak – kiemelten a szerb határvonal – miatt.

Az adatokból látható, hogy főleg az adott régióban a differenciálási és elhelyezési problémák még az átlagostól is sokkal fokozottabb figyelmet igényelnek. A fenti nehézségek orvoslására megalkotott új eljárásrend pozitív hatásai azonban már 3 hónap elteltével megmutatkoznak.

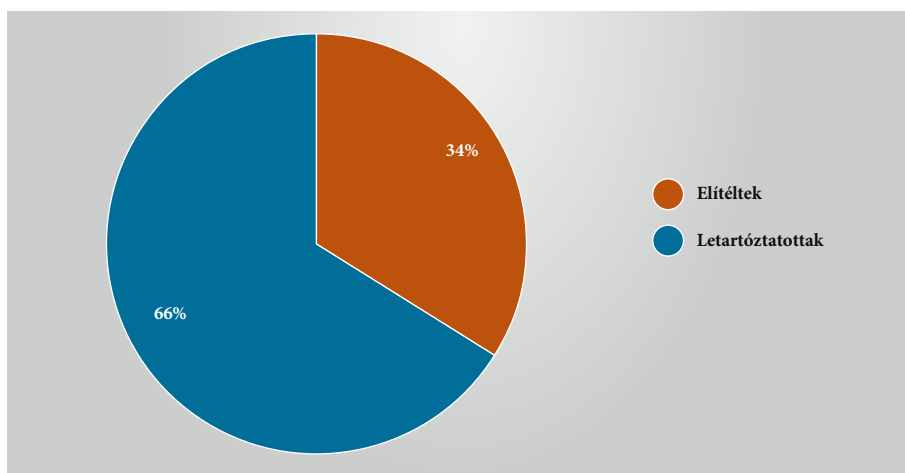
A 2. ábrán szereplő diagram már az újonnan bevezetett eljárásrendet követően készült. Az adatokból megállapítható, hogy a bevezetés óta az agglomeráció fogvatartotti összlétszáma 4 409 főre, míg a külföldiek létszáma 793 főre csökkent. A fogvatartottak létszámában alig 3 hónap alatt már közel 10 százalékos csökkenés tapasztalható, mely a bv. szervezet telítettségét is remekül orvosolja. Hosszabb távon mindenképpen az új eljárásrendben lehet és kell a megoldást keresni a létszámproblémák megoldására, és a megoldást követően annak stabil szinten tartására.

28 Forrás: Főnix 2020 közhiteles nyilvántartási rendszer – saját adatgyűjtés

2. ábra: A III. Agglomeráció létszámhelyzete és az elhelyezett külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma 2023. 03. 15. napján²⁹

3. ábra: A külföldi állampolgárságú fogvatartottak végrehajtási fokozat szerinti megoszlása³⁰

Meg kell vizsgálni a külföldi állampolgárságú fogvatartottak végrehajtási fokozat szerinti megoszlását is. A diagramból kiolvasható, hogy a letartóztatás kényszerintézkedés hatálya alatt álló külföldiek aránya 66%, míg az elítélt külföldieké ezzel szemben 34%. Itt fontos megjegyezni, hogy az újonnan bevezetett eljárásrend kizárólag ítélettel rendelkező személyek vonatkozásában alkalmazható. Így a bv. szervezet még mindig a büntetőpolitikai szigoroknak van kitéve, azonban az új eljárásrendre tekintettel

²⁹ Forrás: Főnix 2020 közhiteles nyilvántartási rendszer – saját adatgyűjtés

³⁰ Forrás: Főnix 2020 közhiteles nyilvántartási rendszer – saját adatgyűjtés

a büntetőpolitika enyhülése is megfigyelhető lett az ítélezések gyakorlatában, mely mindenképp az eljárás megjelenésével magyarázható.

A büntetőpolitikára gyakorolt hatások

Az újonnan bevezetett eljárásrendet megelőzően az ítélezési gyakorlatban megfigyelhető volt, hogy a bűncselekmény elkövetésének tettenérésekor a nyomozóhatóság, valamint a nyomozást felügyelő ügyészség rögtön a legsúlyosabb szabadságelvonással járó kényszerintézkedésre, és a letartóztatás elrendelésére tett indítványt az adott bíróság nyomozási bírójának. A külföldi állampolgárságú fogvatartottak 92%-a jelenleg embercsempészség büntette³¹ miatt van fogva tartva Magyarországon, így statisztikai szempontból ezt a bűncselekményt kell jobban vizsgálni. Az embercsempészet büntetési tétele 2-8 évig terjedő szabadságvesztés-büntetés.³² Mivel a bűncselekmény elkövetésekor az elkövetők szinte 100%-a kényszerintézkedés hatálya alatt elővezetésre kerül a büntetés-végrehajtási intézetekbe, így az ide vonatkozó jogszabályi előírások értelmében a letartóztatás maximum 3 évig terjedhet.³³

A fentiek, valamint a folyamat elhúzódása, a nyelvismeret hiánya, és az eljárási cselekmények széles palettája miatt rendkívül hosszú idő telik el a vádemelésig, illetve addig, míg a kényszerintézkedés hatálya alatt álló vádlottból elítélt lesz. Ezáltal az átadás is később tud elkezdődni, jelentős terhet róva a bv. szervezetre. A vádemelést követően, az új jogszabályt megelőzően, a bírói gyakorlat a kiszabott szankció nemét és mértékét – a bűncselekmény alapesetét kimerítő törvényi tényállás alapján – jellemzően 2 és 3 év közötti, börtön fokozatú szabadságvesztésben állapította meg.³⁴

Az új eljárásrend kialakítását követően az Országos Bírósági Hivatalnak is felül kellett vizsgálnia az ítélezési gyakorlatot, valamint a nyomozást felügyelő ügyészségnek azt, hogy a büntetőeljárás ne húzódjon el olyan sokáig, mint a megelőző időszakokban. Ebből következik, hogy a kényszerintézkedés hatálya alatt lévő fogvatartott büntető ügye minél hamarabb jusson el a vádemelésig, ezáltal a jogerős ügydöntő határozat meghozataláig. Az ítélezési gyakorlatba bevezetésre került az úgynevezett gyorsított eljárásban történő „bírótság elé állítás”.³⁵

A gyakorlat alapján a terheltet az ügyészség a bűncselekmény elkövetésétől számított 2 hónapon belül bíróság elé állíthatja, ha a bűncselekmény elkövetésére a törvény 10 évnél nem súlyosabb szabadságvesztés kiszabását rendeli, az ügy megítélése egyszerű, a bizonyítékok rendelkezésre állnak, valamint a terheltet bűncselekmény elkövetésén tetten érték, vagy a bűncselekmény elkövetését önálló, szabad akaratából bevallotta.

31 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 353. § (1) és (2) bekezdése

32 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 353. § (1) és (2) bekezdés

33 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról, 298. § (1) bekezdés c) pont

34 Az Országos Bírósági Hivatal statisztikáitára

35 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról, 722. §

Az újonnan bevezetett bírósági eljárásban meghozott ügydöntő határozatok sokszor a törvényi tényállás szerinti kiszabandó minimum szabadságvesztés-büntetés alatt határozzák meg a szabadságvesztés tartamát, így a bv. szervezet már a szabadságvesztés foganatba vételekor elindíthatja az átadási folyamatot, lényegesen hamarabb, mint a megelőző időszakokban. Fontos megemlíteni, hogy mivel a fogvatartott lényegesen kevesebb időtartamot tölt kényszerintézkedés hatálya alatt – mely számukra mindig egy bizonytalan időszak, ezáltal biztonsági szempontból is lényegesen nehezebben kezelhetők –, már a nyilatkozat tudatában felkészülhet a szabadságvesztés-büntetés átadását követő időre, így a szabadságvesztés-büntetés céljaként meghatározott reintegráció sem szenved csorbát.

A pszichológiai tényezők, valamint a fogvatartás biztonságára gyakorolt hatások

A bv. szervezet tekintetében a biztonsági és pszichológiai szempontok soha nem kerülhetők meg. A büntetőpolitikai enyhülések, valamint az újonnan bevezetett eljárásrend pozitív hatásai az elítéltek, vagy akár a kényszerintézkedés hatálya alatt álló külföldiek körében is magával hozta a pszichológiai és biztonsági szempontból is könnyebben kezelhető fogvatartottak populációját.

A szabadságvesztés céljaként meghatározott reintegrációs tevékenység, valamint a büntetés-végrehajtási törvény kodifikációjában előírt normalizáció elve így sokkal kevésbé sérül, mivel a fogvatartottak lényegesen kevesebb időt töltenek el egy számukra idegen közegben. A bizonytalanságot esetükben felváltotta a remény, hogy minél hamarabb vége lehet számukra az idegen közegben eltöltött időszaknak, sokkal szabálykövetőbbek és a számukra nehezen, vagy nehezebben megszokható szabályokat is készséggel végrehajtják, nem kockáztatva ezzel a félbeszakítást.

Több, tapasztalt reintegrációs tisztt meghallgatását követően megállapítható, hogy a kommunikációjuk könnyedebb, nyitottabb az új eljárásrend bevezetése óta, kapcsolattartásuk az eddigiekénél is bővebb körű, kommunikációjuk mind elítélt társaikkal, mind a személyzettel látványos, pozitív irányú fejlődésen ment keresztül. A jótékony hatások megfigyelhetők még az egymással történelmi, vagy politikai ellentétben lévő elítéltek között is, ugyanis sokszor egymást tájékoztatják arról, hogy kinek milyen ütemben halad a büntetőügye, vagy éppen az átadási eljárása.

Tapasztalt szakemberek többször szokták emlegetni, hogy az elégedett fogvatartottak kezelése mindig könnyebb, mint az elégedetlenkedőké. A bevezetett eljárásrend tehát ebből a szempontból is pozitív hatásokat hozott a bv. szervezet mindennapjaiba, lényegesen megkönnyítve a biztonságos fogvatartást.

Az új eljárásrend további lehetőségei

Az átadási folyamat racionalizáltabbá tétele a fennálló létszámproblémákat mérsékelte, azonban hosszú távon csak stagnálás volt megfigyelhető az elvárt jelentős létszám-csökkenéssel szemben. Alapvetően megállapítható, hogy az ügyintézés időben sokat rövidült, azonban az eljárásban résztvevők még mindig sokan vannak. Ezeket a problémákat kielemezve, a kormány 2023 második negyedévében még tovább „tökéletesítette” és egyszerűsítette a külföldi fogvatartottak más országba történő átadását egy új jogintézmény bevezetésével, mely nem más, mint a reintegrációs őrizet a külföldi fogvatartottak esetében. Ez kifejezetten a nem magyar állampolgárságú fogvatartottak által okozott létszámproblémák orvoslására került bevezetésre.

Az embercsempészség bűncselekmény miatt elítéltek reintegrációs őrizetéről szóló 148/2023. (IV. 27.) Korm. rendelet bemutatása

Az eljárás szereplői, valamint a szabályozás jogi háttere

Az újonnan megalkotott jogszabályban már csak a bv. szervezet és az elítélt vesz részt. Az eljárás kizárólag azon idegen állampolgárságú fogvatartottak esetében alkalmazható, akik csak és kizárólag embercsempészség bűntette miatt kerültek felelősségvonásra és a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott szabadságvesztés-büntetés mellett kiutasításuk is elrendelésre került.³⁶ További szempont, hogy az elítélt esetében egyéb szabadságvesztés-büntetéssel fenyegető büntetőeljárás ne legyen folyamatban. Az eljárás nevében felfedezhetjük a reintegrációs őrizet kifejezést, azonban ez nem összetévesztendő a Bv. törvény 187/A. §-ában kodifikált reintegrációs őrizettel, mindazonáltal a jogintézmény pozitív hatásai és céljai az idegen állampolgárságú elítéltek esetében bevezetett eljárásban is megfigyelhetők.

Az eljárás lényegesen egyszerűsödött a bürokrácia szempontjából és szereplőinek csökkenésével az adatszolgáltatási kötelezettségek száma is kevesebb lett. A 2023. szeptember 30. napján kiadott adatok alapján³⁷ büntetés-félbeszakításon (a szabadságvesztés-büntetés átengedése céljából) 278 fő külföldi fogvatartott tartózkodott, míg az embercsempészség miatt elítélt külföldi fogvatartottak reintegrációs őrizetbe 1 489 fő került kihelyezésre.

Összegzés

A tanulmányból megállapítható, hogy a külföldi állampolgárságú fogvatartottak létszáma szignifikánsan emelkedett az elmúlt években. A kezelésükben felrejlő problémákat a bv. szervezet még mindig nehezen képes megoldani a reintegrációs programok bővítése ellenére is. Az átadási folyamatok racionalizálása óriási segítséget jelent, azonban

36 148/2023. (IV. 27.) Korm. rendelet az embercsempészség bűncselekmény miatt elítéltek reintegrációs őrizetéről, 1.§ (1) bekezdés

37 A BvOP főügyeletének napi jelentése, 2023. 09. 30.

a büntetőpolitika szigorodása, a migrációs nyomás erősödése, illetve az embercsempészet bűncselekmény kiemelt prioritásként való kezelése nem könnyíti meg a hazai bv. szervezet évek óta fennálló létszámproblémáit, és az ezekből adódó telítettségi mutatók megfelelő szinten tartását, valamint az elhelyezési és differenciálási problémák megoldását. A bv. szervezet ezért folyamatosan innovatív módon fejleszti eszközeit.

Felhasznált irodalom

- 3/2023. (I. 12.) Kormányrendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról
- 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól
- 24/2021. (V. 6.) BVOP utasítás a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról
- 148/2023. Kormányrendelet az embercsempészség miatt elítéltek reintegrációs őrizetéről
2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről
2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztályának adatszolgáltatása
- Bogotyán Róbert (2022): A reintegrációs őrizet garanciaelemei. In: Magyar Rendészet 22:3 pp. 131-144.
- Börtönstatisztikai Szemle 2015/2. ISSN 2416-0881
- Börtönstatisztikai Szemle 2018. ISSN 2416-0881
- Börtönstatisztikai Szemle 2019. ISSN 2416-0881
- Börtönstatisztikai Szemle 2020. ISSN 2416-0881
- BvOP Fogvatartási Ügyek Szolgálat adatszolgáltatás
- BvOP főigyeletének napi jelentése
- Czenczer Orsolya (2020): Őrizzük is meg nem is...: A reintegrációs őrizet jogintézményének hazai aspektusai. In: Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter (szerk.): Sic itur ad astra: Ünnepi kötet a 70 éves Blaskó Béla tiszteletére. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, pp. 121-128.
- Főnix 2020 közhiteles nyilvántartási rendszer
- Koósneh Mohácsi Barbara – Lukács Krisztina – Lőrincz József – Palló József (2018): Büntetés-végrehajtási jog. ELTE Eötvös Kiadó Kft.
- Magyarország Alaptörvénye
- Országos Bírósági Hivatal statisztikátára
- Szűcs András (2003): A nem magyar állampolgárságú fogvatartottak jogi helyzete Magyarországon. Börtönügyi Szemle 2003/2.
- Vókó György (2007): Új európai börtön szabályok és magyarázatuk. Budapest, Ügyészek Országos Egyesülete

